

632.6

q-18

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱՆԳ

1933թ

24 SEP 2010

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՐԵՍՏ „ՈՐԿ“
ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՀՐԱՋԱՆԳ

ՄԿՆԱՆՄԱՆ ԿՐԺՈՏՈՂՆԵՐՈՎ ՎԱՐԱԿՎԱԾ ՀՈՂԱ-
ՄԱՍԵՐԻ (ԳԱՐՆԱՆ ՅԵՎ ԱԶՆԱՆ) ՀԵՏԵԶՈՏՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ.

Ռուսերենից թարգմանված
ԿԱԶՄԵՑ Վ. Պ. ԳԱԼԿՈՎ

632.6

9-18

ՅԵՐԵՎԱՆ

1933

932 + 1
632.6

9-18

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԳԼԽԱՎՈՐ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ
1923

Դյուդիքատի տպարան
Պատվեր 390
Դրամ 8690 Տիրամ 250

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ

Սովորական, բոլոր տեղերում, հացահատիկային կուլ-
տուրաների բանջարանոցային և տեխնիկական կուլտու-
րաների, ամենաշատ և լայնորեն տարածվող, վնասատու-
ներից մեկը հանդիսանում են, այսպես կոչված, մկնա-
նման կրծողները, վորոնց ընտանիքին են պատկանում
գաշտային և սովորական տնային մկները և ուրիշները:

Ապրում են նրանք բներում, վորոնք գտնվում են
հողի վերնաշերտերում կարծր և ցանքային հողերի վրա:
Դեպի բները տարվում են մեծ քանակությամբ անցքեր,
վորոնք տարածված են հողի վերնաշերտում մի քանի մետր
իրարից հեռավորության վրա:

Անցքերը դուրս են գալիս հողի վերնաշերտը մի քա-
նի տեղերից: Բներում ապրող մկները, յերբեմն ունենում
են տասնյակ այսպիսի անցքեր, վորոնցից մի քանիսը գոր-
ծածության մեջ են միշտ, իսկ մյուսները չեն գործած-
վում, յերբեմն ծածկում են ժամանակավոր կամ ընդմիշտ
հողով, իրենց հատուկ, բներում (ամբարներում) պաշա-
րում են հացահատիկներով, և գանազան ուրիշ տեսակի
բանջարային պտուղներով: Չմեռվա համար, հոճախ բեր-
բերքահավաքից հետո տեղափոխվում են հացահատիկային
ամբարներ, խոտի դեղերը, արևածաղիկ և յեղիպտացորենի
դեղերը, յերբեմն բնակելից մարդկային տները:

մկնանման կրծողները, ունեն հատկություն տարվա
ընթացքում 3-4 և ավել անգամ ձագեր տալ նա ծնում
և 5-10 ձագ, յեղանակի բարենպաստ պայմաններից կախ-
ված և նրանց մասնայական բաղմացումը: Դրա համար

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТ
БОСКОМБЕДЕН
Академии Наук
СССР

հայտնաբերելով նախորդ նրանց բժավոր բազմացումը, տնտեսական ուղեբառի վազմակերպությունների համար գլխավոր խնդիրներից մեկն է հանդիսանալու բանվորական ծրագրեր կազմելու և նրանց դեմ պայքարելու գործում միջանաման կրթողների մասսայական բժավոր բազմապատկումը հայտնաբերելու միջոցն է հանդիսանում դաշտերում ուղեբառի հետազոտություն կատարելը, կատարելով հետազոտություն այն վայրերում վորտեղ ներկայումս յերևում են մկներ, կամ անցյալում յերևացել են, հտջվառման ամենահասարակ ձևը հանդիսանում է բների անցքերի համերը վորոշելով մոտավոր թիվ մեկ միավոր հողամասի վրա, կարող ենք վորոշել նրանց խորությունը, վորի հիման վրա կարելի յե տանել պայքարի նախապատրաստական աշխատանքը:

I ՆԱԾՎԱՌՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՆ.

Այս, կամ այն, տնտեսություններում հետազոտող կատարելու համար, բրիգադիւրը գնալով գյուղ պետք է իմանա հետեյալը.

1. պետք է ծանոթանա տնտեսության հողային ծրագրի հողամասերի դասավորության հետ՝ ըստ կուլտուրաների, ցանքային հողերի, արոտավայրերի կործր և անպետր հողերի հետ:

2. Տեղական ագրոպերսոնալից, արտ շրջանի վարիչներից և բրիգադիւրներից վերցնել հետեյալ տեղեկությունները. միջանաման կրթողների յերևան գալը կամ բացակայելը, իմանալ տարվել է, պայքար, յերբ, ում կողմից և ինչ ձևով և արդյունքները, ստուգելով վեր հիշված տեղեկությունները, հետազոտող բրիգադները անցնում է կազմ և նշանակում է ժամանակ:

3. առաջին հերթին հետազոտման յենթակա յեն, աշնան ցանքսի յենթակա հացահատիկային հողամասերը, տեխնիկական կուլտուրաների և բանջարեղենի հողամասերը:

ըր վորտեղ համաձայն տնտեսության տրված ցուցմունքների գարնանը յերևացել են միջանաման կրթողներ կամ յերևում են հետազոտության ընթացքում.

4. Յերկրորդ հերթին հետազոտվում են կարծր և անհարմար հողերը (խոպան, խոզան և այլն) և յերբորդ հերթին բոլոր մնացած հողամասերը:

5. Տարբեր հողամասերում հետազոտությունը կատարել առանձին վորովհետե նրանց խտությունը տարբեր կարող է լինել բույսերի տեսակից և աճումից կախված.

6. Հետազոտման ժամանակ կարող է պատահի յերեք առանձին խտությունների վարիանսներ:

I. Յերբ միջանաման կրթողների բների անցքերի կուտակում է նկատվում, առանձին փոքր խմբերով.

II. Յերբ, միջանաման կրթողների բների անցքերը դասավորված են հավասարաչափ.

III. Յերբ միջանաման կրթողների բների անցքերի մեծ քանակությամբ բժավոր կուտակում է յերևում, մի քանի տասը նրանց հեկտարների վրա, տարածվելով:

II. ՆՈՂԱՄԱՍԵՐԻ ՆԱՎԱՍԱՐԱԶԱՓ ՄԿՆԵՐՈՎ ՎԱՐԱԿՎԱԾ, ՆԱԾՎԱՌՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՆ, ՄԱՐՇՐՈՒՏԱՅԻՆ ԶԵՎ.

Այդ հաշվառման, հետազոտման ժամանակ, հետազոտությունը, կամ հետազոտման գծով աշխատող բրիգադիւրը, անցնում է հետազոտման յենթակա հողամասի, մի սահմանից, մինչև մյուս սահմանը, մի քանի մարշրուտներով ճանապարհին հաշվի առնելով, բոլոր պատահած բները:

Մեծ տարածություններ անցնելիս և հողամասերում ուժեղ վարակվածության դեպքում, բների անցքերի համարումը տեխնիկապես դժվար է լինում, հաշվառման գործը թեթեվացնելու համար, այդ դեպքում, տասական հատ համարել և նշանակել բլոկնոտում, հասարակ հաշվառման ձևերից մեկն է մասնագետներ Ս. Մ. Որդենաիու, հաշ-



վիշր. վերցնել 100 հատ՝ յեզիպտացորենի կամ սիսեռի հատիկ, ամեն տասյերրորդ հատիկը կարելի յե ներկել, թանաքով մեկ հատ հատիկը հաշվել, գցելով 10 բնի տեղ:

Հետազոտման համար, վերցնել քառակուսի հողամաս և հետազոտությունը կատարել, չորս մարշրուտներով, յերկու անկյունագծերով և յերկուսը ծայրից ծայր, տես նկարը:

Մարշրուտների ընդհանուր գումարը պետք է տա ամբողջ հողամասի 0, 5⁰/₀-ը:

Որինակ. հետազոտության ժամանակ վերցնենք քառակուսի ձև 100 հեկտար: Անկյունագիծը նրա, հավասար է 1400 մետր վոր հավասար է $1400 \times 2 = 2800$ մետր, յերկու ծայրից ծայր, 1000 մետր ամեն մեկը = 2000 մետր, ընդամենը կազմում է $2800 + 2000 = 4800$ մ. այսինքն՝

մոտավորապես 0, 5 հեկտար, կամ հետազոտված հողամասի 0, 5⁰/₀-ը:

Յերկար ձև ունեցող հողամասերի նկատմամբ, որինակ՝ 200 հեկ. (1 կիլոմետր $\times$ 2 կիլ. վրա) 2 մարշրուտ անկյունագծով = 4, 5 կիլոմետր և 3 ծայրից ծայր 3 կիլոմետր, 1 մարշրուտ յերկարությամբ 2 կիլոմետր = 4, 5 + 3 + 2 = 9, 5 կիլ. կամ 9. 500 մետր, կամ 0, 45 հեկտար 100 հեկտարի դիմաց: Վեր հիշված հաշիվներից և որինակներից կարելի յե հայտնաբերել հետազոտողի համար, ժամանակ: Մարշրուտային ձև անցկացնելիս, 100 հեկտարի վրա հետազոտողը պետք է զբաղվի 1, 5 ժամ, անցնելով 6 կիլոտարածություն: 200 հեկտարի վրա, անցնելու յե 12 կիլոմետր, վորի համար անհրաժշտ է 3 ժամ աշխատանք: կենդանի բները հայտնաբերելու համար վարակված հողա-

մասում, պետք է վերցնել 2 փորձահողամաս, ամեն մեկը 500 քառ. մետր ծավալով, (25×20). համբարելով և ծածկելով բոլոր բները, գրանցելուց հետո մյուս որը զալ և ոտուզել, թե քանիսն են բացվել, գրելով անցյալ որվա յեղած բների քանակի դիմաց, բացված բների քանակը: Որինակ 19/VII հայտնաբերված է 100 անցք, ծածկելուց հետո 20/VII, բացվել են 35 անցք այսինք անցքերի $\frac{100-35}{100} = 35\%$ է կազմում կենդանի բներ:

Բոլոր տեղեկությունները լրացնել հաշվառման № 3 քարտում, տես կցված է:

ՄԿՆԱՆՄԱՆ ԿՐԾՈՂՆԵՐԻ ՆՄՈՒՇՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄԸ

Մկնանման կրծողների դեմ ոպերատիվ պայքարի ծրագիր կազմելիս, պետք է իմանալ, թե ինչ տեսակի կրծողների դեմ պայքար է տարվելու, դրա համար հետազոտող աշխատակիցը՝ հետազոտման ընթացքում, պիտի ձեռք գցի մի քանի հատ մկներ առանձին վայրերից և անտեսություններից, բների քանդելու, ձեռքով բռնելու կամ բների մոտ թալաք դնելու միջոցով:

բռնված^աայս, կամ այն, միջոցով կրծողներին մեռցնել, այնպես վար գլուխը անմիաա դրության մեջ լինի, ապա կտրել փորը, կուրծքից մինչև պոչը, սուր դանակով և մաքրել փորոտիկը, վորից հետո հետևի փոսներին, ամեն մի մկանը, կապել թուղթ (եռիկերակա), վորի վրա գրանցել՝ ու մատիտով. —

1. Շրջանի անունը. 2. Գյուղի անունը. 3. Հողամասի անունը. 4. Վորտեղ է բռնված կրծողը. 5. Յերբ (ամիս ամսաթիվ) և 6. Ով է բռնել:

29/VIII 1933 թ.

Արթիկի շրջան գյուղ Արթիկ
Լենարտ շրջան
Ալ. Կարապետյան

CA 609

Ետիկետիկան կապելուց հետո, փորի մեջ, ամեն մի
մկանը լցնել մանր չոր աղ, դասավորել բոլոր մկաները մի
արկղի մեջ, լցնելով բոլոր տեղերը աղով, արկղը մկաներով
լցնելուց հետո ամբողջապես ծածկել աղով, մեխել լավ և
շուտափույտ կերպով ուղարկել հաշվառման սպասարկման
սեկտորին ՈՒՎ-ին կից, փորպեսզի աղը արկղի միջից չը-
թափի, պետք է արկղը միջից շորով ծածկել նոր մկաները
դարսել:

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0280588

17969